

ELS CRÍTICS

literatura
RAMON PLA I ARXÉ

La publicació del 'Llibre sisè' (bilingüe) i d' 'El bosc / L'arbre', en excel·lents traduccions, és una oportunitat per conèixer i estimar la producció literària de Sophia de Mello Breyner Andresen, la qual, amb els segons cognoms, volgué fer presents les seves arrels daneses.

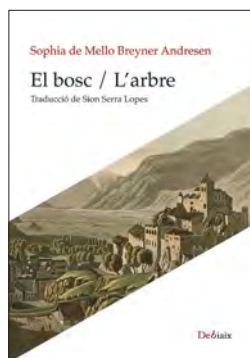

Llibre sisè

SOPHIA DE MELLO BREYNER ANDRESEN

Traducció de JORDI SEBASTIÀ

Edicions del Buc
La Pobla de Farnals, 2020
157 pàgines

El bosc / L'arbre

SOPHIA DE MELLO BREYNER ANDRESEN

Traducció de SION SERRA LOPES

Lleonard Muntaner editor
Palma, 2020
86 pàgines

Les coses

Sophia de Mello (Porto, 1919-Lisboa, 2004) és reconeguda —enterrada al Panteó Nacional, premi Luís de Camões, etc.— com una dels millors poetes de la literatura portuguesa. També a Catalunya la seva obra ha tingut una difusió inhabitual (2003, 2017, 2018), a la qual ara se sumen les dues recents traduccions de Jordi Sebastià (*Llibre sisè*) i de Sion Serra Lopes (*El bosc / L'arbre*). De fet, la seva producció literària és enorme (quinze llibres de poesia, dos volums de contes i set de narrativa infantil, dues obres de teatre, vuit assaigs i tretze traduccions que van d'Eurípides a Paul Claudel passant per Dant i Shakespeare). És una obra important per la quantitat però també per la qualitat, com constatarà el lector en els poemes del *Llibre sisè* i en els contes d'*El bosc / L'arbre*.

Val la pena llegir atentament el *Llibre sisè*, tot i que no és una lectura fàcil. El seu estil no només és sobri sinó també, a vegades, àrid i obliga el lector a intuir més enllà del que hi trobarà explícitament. Alguna de les característiques d'aquests poemes no només inviten sinó que, fins i tot, obliguen a fer-ho. Però quan s'hi ha accedit, els lectors no voldríem sortir-ne.

Aquest *Llibre sisè* al·ludeix a coses diverses, genera sensacions contrastades i es val de diferents registres estilístics, però hi ha una constant que el fa singular. Els poemes al·ludeixen explícitament al que ella en diu, reiteradament, "les coses". És a dir, a alguna realitat (el mar, una pedra, un individu, un matí serè o un hospital) amb la funció preferent de transmetre sensacions que el lector pugui reconèixer. És així, perquè, certament, un 'mar agitat' o 'un cel serè' poden expressar la còlera o la serenitat que experimentem les persones, però amb la complexitat singular i nova que li confereixen, quan el poema és bo, les paraules del poema.

Les "coses" es tornen, aleshores, mirall i altaveu —si se'm permet dir-ho així— de la condició humana. La singularitat i el valor dels poemes de Sophia de Mello consisteix a mostrar aquesta relació entre "les coses" i els sentiments, en sòbries —gairebé abruptes— referències a la realitat sense adherir-hi sentiments, sense ornamentar-ho amb retòriques, sense interpretar-ho, sense justificar-ho amb invitacions a la reflexió. Així, per exemple, els dos primers versos del primer poema del llibre diuen

Sophia de Mello

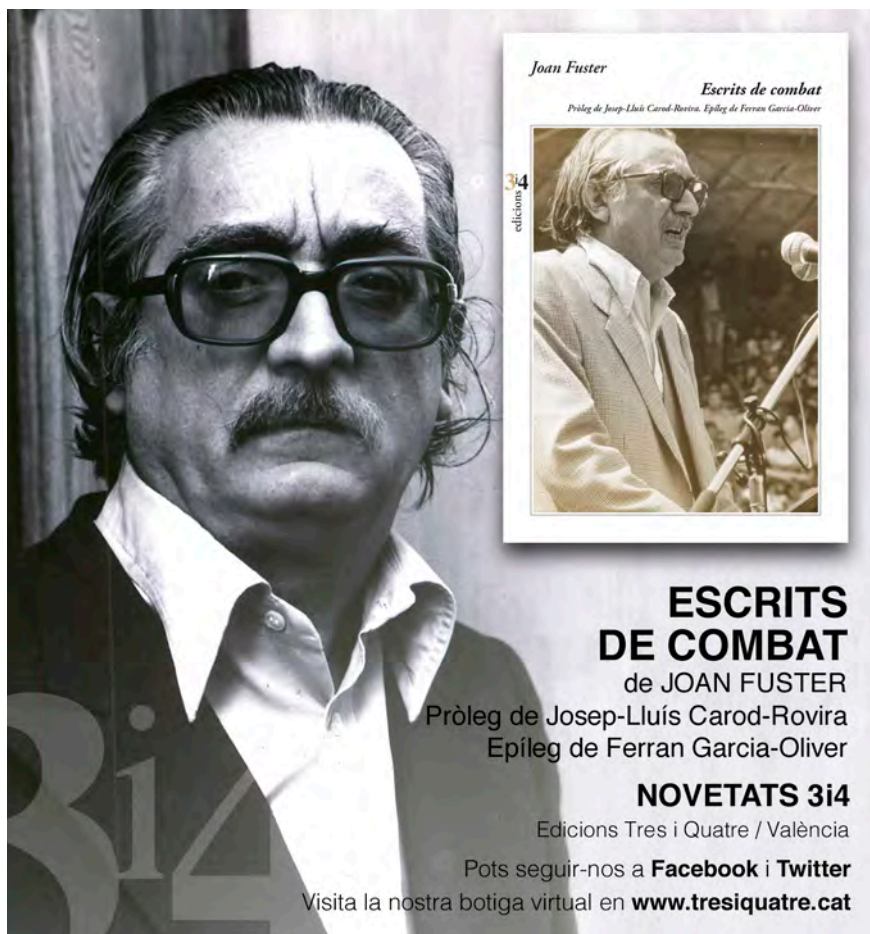
“La llum més que pura / Sobre la terra seca”. Només “les coses”: una “llum” diàfana i una “terra” erma.

Encara que aquest procediment no sempre sigui tan radical, el cert és que no és ocasional, sinó que és present —com a tendència, si més no— en tot el llibre i produeix en el lector la sensació d’estar transitant per sentiments essencials —impossibles de limitar a una anècdota o als sentiments de l’autora— que ens remetien a la condició humana i, per tant, universals. Ella mateixa afirma voler ser “germà net de les coses”. “Net”, és a dir, sense maquillatges, sense adoctrinaments, la qual cosa li permet aspirar que els seus versos siguin “cant per a tothom / Per tothom ben entès”. La millor divisa per a un poeta.

Sophia de Mello té molts més registres: un nombrós material oníric —“un somni extremament lúcid i despert”—, les estimulants referències a autors i al·lusions a paisatges grecs, alguns textos de prosa poètica, la consciència de la mort, una inequívoca sensibilitat política, la ira contra la hipocresia social, etc. En totes les modulacions, però, l’estil de Sophia de Mello es reitera també en l’excel·lència. I una recomanació: no es perdin els poemes “Musa”, “L’estrella”, “L’hospital i la platja”, “Data” i “Les persones sensibles

perquè són excel·lents”. Tanca el volum el seu discurs per agrair el premi que li concediren, justament, per aquest *Llibre sisè*. Parla amb entusiasme del valor de la poesia, però quan vol precisar-lo diu que és “destí, realització, salvació i vida” a un pas, com fa gairebé tothom, d’un paracetamol espiritual que tot ho cura. Límits.

El bosc és un conte per a infants que depassa el llistó del gènere. La narració és pausada, precisa i elegant en la descripció dels espais en què l’acció avança, intrigant, amb uns girs de guió sorprenents que retenen la curiositat del lector fins al desenllaç. Com és habitual en els contes, el lector hi trobarà personatges bondadosos i personatges malignes, però sobretot hi trobarà el conflicte generat pels efectes tòxics de l’or. Una aura moral plana, benigna, sobre el relat. L’altre conte, situat al Japó —*L’arbre*— és una meravellosa elegia dedicada a un arbre que ha estat companyia, estímul i protecció per a la comunitat on ha arrelat i perviscut fins a fer-se llenya. És, em sembla, una petita obra mestra.

Joan Fuster

Escrits de combat

Pròleg de Josep-Lluís Carod-Rovira. Epíleg de Ferran Garcia-Oliver

edicions 3i4

ESCRITS DE COMBAT

de JOAN FUSTER

Pròleg de Josep-Lluís Carod-Rovira
Epíleg de Ferran Garcia-Oliver

NOVETATS 3i4

Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**

Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat